

Αλέξης Αγραφιώτης

5 Ελληνικοί χοροί για ορχήστρα (2000)

Οι 5 ελληνικοί χοροί περιέχουν μουσική των Ελλήνων της διασποράς και είναι αφιερωμένοι "με ουράνιον έρωτα εις όλους τους εχθρευόμενους λαούς". Παράθεση από το συμπόσιο του Ξενοφώντα, όπου ο Σωκράτης μιλάει για των ουράνιων έρωτα όποιος επιπέμπει στη ψυχή, στη φιλία και στα καλά έργα.

Στα ελληνόφωνα μέρη εκτός Ελλάδος συζούν πολλοί διαφορετικοί λαοί και η αλληλοεπιρροή των πολιτισμών είναι φανερή και φυσική. Πρέπει όμως να ξεχωριστεί η αυθεντική και δημιουργική επιρροή στους Έλληνες της διασποράς, και αυτή στους Έλληνες του εσωτερικού στον 20^ο αιώνα, η οποία καταστρέφει την μουσική ελληνική παράδοση. Από τη μία πλευρά από την ανατολή (μέση ανατολή) με ξένες κλίμακες, ξένους χορούς και διαφορετικό είδος τραγουδιού (βλέπε την ύστερη εξέλιξη του ρεμπέτικου η την μαζική λαϊκή μουσική παραγωγή) και από την άλλη πλευρά από την Βόρεια Ευρώπη με τις μελωδίες στο σύστημα μείζων-ελάσσων και τα ηλεκτρονικά μέσα.

Η αυθεντική ελληνική δημοτική μουσική είναι μονόφωνη, εκτός των πολυφωνικών της Βόρεια Ηπείρου. Όταν η μελωδία ηχεί από περισσότερα όργανα ταυτόχρονα δημιουργείται η ετεροφωνία, δηλ. η ίδια μελωδία παίζεται διαφορετικά, αναλόγως με τις δυνατότητες κάθε οργάνου (με ποικίλματα, περάσματα, ρυθμικά εμπλουτισμένα κλπ.). Συχνά συνοδεύεται από ένα ρυθμικό ισοκράτη. Αυτή η τεχνική (την οποία την αναφέρει και ο Πλάτωνας) εφαρμόζεται και σε αυτούς τους χορούς, σε αντίθεση με την εθνική σχολή και στον Σκαλκόττα, οι οποίοι εναρμόνισαν τις μελωδίες με βάση την αρμονία μείζων-ελάσσων.

Μορφολογικά ακολουθούνται οι αρχές της κλασσικής μουσικής. Οι πηγές ήτανε κυρίως ακουστικές από αυθεντικές ηχογραφήσεις τις οποίες κατέγραφα και χρησιμοποίησα στο έργο.

Ο πρώτος χορός είναι ένα λειλαλούμ από τη Καππαδοκία, ένας γυναικείος πασχαλινός χορός. Έχει τρία τμήματα με 6 μέτρα, 5 μέτρα και 4 μέτρα, τα οποία επαναλαμβάνονται συχνά.

Ο δεύτερος χορός από την Κύπρο είναι μία σειρά πέντε "φωνών" οι οποίες είναι δίστιχα τραγούδια. Κάθε "φωνή" έχει μία ενόργανη εισαγωγή που ακολουθεί το "giusto syllabique bichrone" (Brailoiu), δηλ. τις ρυθμικές αξίες μακρύ-βραχύ (όπως στην αρχαία Ελλάδα), εδώ σημειωμένα με ακανόνιστη σειρά μέτρων (2/4, 3/4, 5/4).

Το τρίτο μουσικό κομμάτι είναι μία σειρά 6 πολυφωνικών τραγουδιών της Βόρεια Ηπείρου, πάλη συνδεδεμένα με ένα ενόργανο μεσαίο τμήμα (τούμπα σε διάλογο με τη βιόλα). Χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές ηπειρώτικης πολυφωνίας, όπως π.χ. το σόλο του "παρτής" (από το "παίρνω"), παίρνει, δηλ. ξεκινάει το τραγούδι, ή η κεφαλική φωνή του "γυριστή" (στα κόρνα και στις βιόλες), το κράτημα στο διάστημα δεύτερης κλπ. Υπάρχουν 12 τμήματα που περιέχουν όλες τις δυνατές πεντατονικές κλίμακες (η ανημίτονες όπως λέει ο Samuel Baud-Bovy).

Το τέταρτο μουσικό κομμάτι είναι δύο χοροί που ακούγονται ταυτόχρονα.

Ενός γρηγορότερος στην ορχήστρα I (έγχορδα και άρπα) και ένας αργότερος στην ορχήστρα II (ξύλινα πνευστά και πιάνο). Έχει τρία τμήματα: στο πρώτο οδηγεί ο γρηγορότερος χορός, ενώ ο αργότερος είναι ενσωματωμένος στο γρήγορο ρυθμό.

Στο δεύτερο οι ορχήστρες I και II αντιστρέφονται και ο αργότερος χορός οδηγεί, με τον ενσωματωμένο γρηγορότερο. Στο τρίτο τμήμα ενώ παίζουν και οι δύο ορχήστρες ταυτόχρονα τους χορούς τους, οδηγεί τότε ο ένας, τότε ο άλλος.

Στον πέμπτο χορό επέλεξα έναν καρσιλαμά (7/8) της Ανατολικής Θράκης σαν αργή εισαγωγή, έπειτα σαν γρήγορο τμήμα την ελεύθερη εναλλαγή παιντούσκας (5/8) και ζωναράδικου (6/8) τελειώνοντας με έναν συγκαθιστό (9/8).